

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
 เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐
ดำเนินตามทางของนักปราชญ์

ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แม้จะมีจำนวนมากมายเพียงใด ที่นับได้พอประมาณว่ามี ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี เหล่านี้เหมือนกันกับฝนตกลงในพื้นที่ปฐพีของเรา แล้วไหลลงตามห้วย หนอง คลอง บึง ต่างๆ สุดท้ายก็ไปรวมอยู่ที่มหาสมุทรแห่งเดียว ธรรมะจะมากมายเพียงไรก็ตาม สุดท้ายก็ไหลรวมลงสู่จิตแห่งเดียว จิตจึงเป็นเหมือนน้ำมหาสมุทร สำหรับรับศาสนาธรรมทุกประเภท ทั้งหยาบ กลาง ละเอียดได้โดยสมบูรณ์ไม่มีบกพร่อง คือจิตนี้เท่านั้นที่สามารถรับธรรมได้ทั้งหมด

ในบทธรรมที่ท่านสอนไว้ว่า มโนปุพฺพุคฺคา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา เป็นต้นว่า ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จแล้วด้วยใจ ใจจึงเป็นหัวหน้างานสำคัญอยู่มาก ทั้งการมาปฏิสนธิเกิดเป็นมนุษย์ เป็นสัตว์เป็นบุคคล ทั้งความเป็นอยู่และความเคลื่อนไหวไปมา หน้าที่การงานผิดถูกประการใด ขึ้นอยู่กับใจ และอนาคตที่จะเป็นไปข้างหน้านั้น ก็ขึ้นอยู่กับใจ ใจเป็นผู้พาหมุนให้เกิดในกำเนิดต่างๆ เพราะอำนาจแห่งกรรม ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์อยู่กับใจดวงนั้นๆ และจะหมุนไปในอนาคตกาลข้างหน้าเพื่อภพชาติต่างๆ ตามกฎแห่งกรรมอีกเช่นเดียวกัน เหล่านี้ขึ้นอยู่กับใจเป็นสำคัญกว่าสิ่งใดทั้งหมด เพราะฉะนั้นใจจึงควรได้รับการอบรม ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติตัวเองโดยถูกต้อง เพื่อความราบรื่นชื่นใจในความเป็นอยู่และความเป็นไปในอนาคตของตน เนื่องจากใจที่ได้รับอบรมพอสมควร หรือได้รับอบรมดีแล้ว

ความสกปรกใดก็ตามในโลกนี้ เช่นขี้ตมขี้โคลน สิ่งสกปรกโสภณต่างๆ ที่โลกไม่พึงปรารถนาทั้งหลายนั้น ก็ไม่เหมือนใจที่สกปรก เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่ก่อความเดือดร้อน และเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ให้ได้รับความพินาศฉิบหายเหมือนใจที่สกปรก ซึ่งก่อความเดือดร้อนให้แก่ตัวเองและโลกมากมายก่ายกอง หากว่าโลกได้คำนึงถึงความสกปรกภายในคือใจนี้บ้างแล้ว ใจก็จะได้รับความเหลียวแลในการชำระสะสาง หรือซักฟอกตัดแปลงตนเอง ทั้งความรู้ความเห็นความคิด การกระทำต่างๆ ซึ่งสำเร็จไปจากใจ ให้ดีขึ้นโดยลำดับ ใจก็จะสะอาด ใจก็จะมีเหตุมีผล การเคลื่อนไหวออกในแง่ต่างๆ ก็จะมีเหตุผลเป็นเครื่องชี้แนวทางหรือดำเนิน ความผิดก็มีน้อย ผลที่จะพึงได้รับจากการอบรมก็คือความสมหวัง ความสงบสุขเย็นใจ

พระพุทธเจ้าทรงเห็นเหตุผลอย่างนี้ จึงได้ประกาศศาสนธรรมลงที่หัวใจสัตว์โลก ไม่ได้ประกาศลงในสถานที่อื่นใดทั้งหมด เพราะโทษกับคุณนั้น มีมหาศาลอยู่ภายในใจดวงนี้ ไม่มีอยู่ในที่อื่นใด ดังที่กล่าวเบื้องต้นว่า ความสกปรก จะเป็นสถานที่สกปรกหรืออะไร สกปรกก็ตาม ก็ไม่ทำความเสียหายให้โลกได้รับอย่างร้ายแรงเหมือนใจที่สกปรก ท่านจึงนำศาสนธรรมที่เรียกว่าน้ำอันสะอาด มามอบให้บรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย ที่ควรแก่ธรรมของท่าน ได้นำไปประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นเหมือนกับการซักฟอกจิตใจของตน ให้มีความสะอาดสวยงาม ปราศจากความสกปรกทั้งหลายไปได้โดยลำดับ จนกระทั่งถึงความสะอาดอย่างยิ่ง ได้แก่จิตที่บริสุทธิ์

ใจที่จะพาไปสู่กำเนิดเกิดในสถานที่ต่างๆ จึงขึ้นอยู่กับความสกปรกรุ่งรังของใจ และขึ้นอยู่กับความสะอาดของใจ ที่จะพาให้เป็นไป ถ้าใจเป็นไปด้วยความสกปรกพาให้ไปเกิด กำเนิดที่เกิดขึ้นนั้นก็เป็นที่ผิดหวัง รูปร่างกลางตัวที่แสดงออกจากการกำเนิดนั้น ก็ชั่วร้ายเหวี่ยงไม่สดสวยงดงาม กิริยาที่แสดงออกทางกายทางวาจา หากพอพูดได้เหมือนอย่างมนุษย์เราก็จะสกปรกไปตามๆ กัน คือพูดให้เป็นการกระทบกระเทือน พูดให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ทั้งตัวเองด้วยเป็นอันดับแรก

ถ้าจิตได้รับการอบรม ให้มีความสะอาดพอสมควรด้วยน้ำอรรณน้ำธรรม เป็นเครื่องชะล้าง กำเนิดสถานที่เกิดในภพนั้นๆ ก็จะสดสวยงดงาม สะอาดเย็นใจ ยิ่งมาเกิดเป็นมนุษย์ด้วยแล้ว โลกเราต้องการรูปเป็นสำคัญ คือความสดสวยงดงาม สดสวยงดงามทั้งรูปร่างด้วย ไพเราะเพราะพริ้งทั้งการพูดจาเต็มไปด้วยเหตุผลด้วย การแสดงออกแห่งความประพฤติก็สะอาดปราศจากมลทินโทษทั้งหลาย ขึ้นมาจากใจที่สะอาด ใจสะอาดจึงเป็นเชื้ออันสำคัญ เหมือนกับผลไม้ที่เป็นพันธุ์ดี นำไปปลูกในที่ต่างๆ แม้จะไม่เหมือนแม่ก็ตาม ไม่เหมือนต้นเดิมก็ตาม ก็ยังมีเชื้อแห่งพันธุ์ดีติดอยู่ในลำต้นของมันบ้าง ใจที่เป็นต้นเชื้ออันสำคัญ ได้รับการอบรมซักฟอกด้วยศีลด้วยธรรม จึงเป็นใจที่เหมาะสมกับกำเนิดต่างๆ อันเป็นที่พึงปรารถนา และผลที่จะพึงได้รับจากความสะอาดของใจนั้น ก็เป็นที่พึงพอใจ

ศาสนธรรมจึงเป็นธรรมจำเป็นสำหรับโลกที่ต้องการความสุขความเจริญ ความสมหวังทั้งหลาย ไม่นอกเหนือไปจากศาสนธรรม เป็นเครื่องชี้แนวทางนี้เลย หากว่าธรรมไม่มีอยู่ในโลกเลย แม้มนุษย์เราจะเสกสรรปั้นยอตนว่าเป็นมนุษย์ มีศักดิ์สูงกว่าสัตว์ก็ตาม ก็จะเป็นแต่เพียงคำเสกสรรปั้นยอ แต่ความรู้ความเห็นความประพฤติที่จะทำความสกปรก โสมม ให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองนั้น ไม่ผิดอะไรจากสัตว์ไปเลย

เท่าที่มนุษย์เราผิดหรือต่างจากสัตว์ ก็เพราะความรู้ความเห็น และเหตุผลเป็นเครื่องดำเนินตนเอง เฉพาะอย่างยิ่งมีศีลธรรมภายในจิตใจด้วยแล้ว ก็ยังเป็นมนุษย์ที่สูง แม้จะไม่อยู่บนฟ้าอากาศก็ตาม ก็สูงอยู่ภายในจิตใจ ความสูงตามหลักธรรมนั้น ไม่ได้สูงอยู่บนฟ้าอากาศ สูงอยู่ที่ใจ สูงอยู่ที่ความประพฤติ สูงอยู่ที่การแสดงออกถูกต้องเหมาะสมโดยทางเหตุผล นี่เป็นความชมเชยของนักปราชญ์ ซึ่งท่านได้ดำเนินมาแล้ว และเห็นผลเป็นที่พึงพอใจมาแล้ว จึงได้นำความถูกต้องดีงามนั้น มาสั่งสอนพวกชาวพุทธเรา ให้ได้ประพฤติปฏิบัติ

เวลานี้เรายังไม่ได้สายอะไร เหมาะสมอย่างยิ่งกับศาสนธรรมทุกประเภท แม้จะเป็นฆราวาสจิตใจเราก็เป็นจิตใจมนุษย์ เป็นจิตใจของชาวพุทธ มีความรักชอบเลื่อมใสประพฤติปฏิบัติตามหลักศาสนธรรมได้เช่นเดียวกับผู้เป็นนักบวช ถึงจะไม่ได้ชั้นสูงขนาดไหน เราก็กำลังบำรุงกำลังบำเพ็ญ เพื่อตัวเราอยู่เสมอ ความเจริญพอกพูนขึ้นโดยลำดับนั้น ย่อมเป็นไปจากการบำรุงอยู่เสมอ ไม่ลดละความพากเพียร นี้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธ ดำเนินตามทางของนักปราชญ์

ตั้งท่านทั้งหลายได้สละเวล่ำเวลา มาสู่สถานที่นี้หรือที่ใดก็ดี อันเกี่ยวกับด้านศีลธรรม จึงเรียกว่าเป็นผู้มีความฉลาดแหลมคม รู้ทั้งอดีต รู้ทั้งอนาคต รู้ทั้งปัจจุบัน ที่จะพึงปฏิบัติตนให้เหมาะสม ไปตามเวล่ำเวลาที่ผ่านไปๆ เรียกว่ามีสายตาอันยาว ไม่มองเห็นอยู่เฉพาะปัจจุบัน ไม่ได้คำนึงถึงอนาคต นี้เรามองดูทั้งอดีต ทั้งปัจจุบัน ทั้งอนาคต สมกับว่าเรามีความรับผิดชอบในตัวของเรา ความรับผิดชอบคือเราเองเป็นผู้รับผิดชอบเรา แม้จะผลไม่พึงปรารถนาเพียงไร เราก็ต้องเป็นผู้ยอมรับเอง เมื่อการยอมรับเอง ทั้งดีและชั่ว สุขและทุกข์เป็นเรื่องของเราคนเดียวแล้ว เราจำต้องเลือกเฟ้น จำต้องพิจารณา หาทางตัดแปลงแก้ไขในสิ่งที่ยังไม่ดี สิ่งที่ดีอยู่แล้วก็พยายามส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น ความเจริญรุ่งเรืองนั้นจะเกิดขึ้นด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ ไม่ได้เกิดขึ้นจากวิธีอื่นใดหรือความคาดคิดเดาเอาเฉยๆ

การปฏิบัติต่อตัวเองให้ถูกต้องดีงามนี้ แม้จะยากลำบากบ้างเราก็ทำเพื่อเรา ผลที่ได้รับจากความยากลำบากในการกระทำนั้น ก็เป็นความสุขความเย็นใจของเราเอง งานภายในจิต เพื่อศีลเพื่อธรรมเพื่อบุญเพื่อกุศล ซึ่งเป็นอาหารเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจ จึงเป็นงานจำเป็นเช่นเดียวกับงานภายนอก ที่เรามีการทำมาหาเลี้ยงชีพเกี่ยวกับเรื่องธาตุเรื่องชั้นธัมมามีความจำเป็นเสมอกัน เพราะเราอาศัยธาตุชั้นธัมม

ธาตุชั้นธัมมนี้แสดงความบกพร่อง ต้องการสิ่งเยียวยาอยู่เสมอ จำเป็นต้องได้เสาะแสวงหามาไว้ เพื่อความต้องการของธาตุชั้นธัมมที่มีความบกพร่องประจำตน เวลาหิวก็ได้

รับประทาน หิวข้าวก็ได้รับประทาน หิวนอนก็ได้มีที่หลับที่นอน หนาวก็ได้มีผ้าห่ม ร้อนก็มีน้ำสำหรับอาบ ตลอดถึงหยูกยาที่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในร่างกายของเรา ทุกกาลสถานที่ไป เราก็เตรียมพร้อมเพื่อความจำเป็นอันนี้ ซึ่งมีอยู่กับตัวทุกคนประมาทไม่ได้ นี่ก็ถือว่าเป็นความจำเป็นอันหนึ่ง ที่เราจะต้องทำด้วยความไม่พอใจ

ทางด้านจิตใจซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ พาให้ร่างกายได้เป็นอยู่ดี ก็มีความจำเป็นที่เราจะต้องบำรุงรักษาด้วยคุณงามความดีทั้งหลาย อันเป็นอาหารของใจโดยเฉพาะ และเป็นอาหารอันจำเป็นอย่างยิ่งต่อใจด้วย เพราะอาหารเหล่านั้น ใจจะได้รับเพียงว่าร่างกายส่วนต่างๆ ไม่มารบกวนจิตใจให้เกิดความกระเพื่อมขุ่นมัว เช่น ความหิวความโหย ความกระหายอะไรต่างๆ เหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ต้องไปกระเทือนจิตใจ เป็นการรบกวนจิตใจ ให้ความเดือดร้อนขุ่นมัวขึ้นมาได้

แต่ที่จะให้ความดียิ่งกว่านั้นไป ไม่มี มีเพียงเท่านั้น ส่วนที่จะให้ความดียิ่งกว่านั้นไปก็คือ ความดีทั้งหลาย อันเป็นอาหารของใจโดยเฉพาะ หรือว่าเป็นปุ๋ยเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจโดยเฉพาะ จะขาดตกบกพร่องอันใดก็ตาม เมื่อจิตใจได้มีอาหาร คือคุณงามความดีเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงตนอยู่แล้ว ย่อมมีความชุ่มเย็นภายในจิตใจอยู่เสมอ จะทุกข์จะจนจะมั่งจะมี ก็ขอให้มั่งมีธรรมเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจ ผู้นั้นชื่อว่าผู้มีหลัก ชื่อว่าผู้มีแก่นสารภายในจิตใจ เรียกว่า ผู้มีที่พึ่งมีหลักยึด ทั้งปัจจุบันและอนาคต ปราศย์ทั้งหลายท่านจึงสอนให้บำเพ็ญ

ไม่มีใครที่จะมีความเฉลียวฉลาดยิ่งไปกว่าพระพุทธเจ้า ในบรรดาโลกทั้งสามนี้ยอมกราบพระพุทธเจ้า เพราะความรู้ความฉลาดและพูดถูกต้องแม่นยำทุกสัต์ทุกส่วน ทุกแห่งทุกมุม ไม่มีข้อใดที่จะแย้งพระองค์ได้ การกระทำของพระองค์ ก็สามารถทำในสิ่งที่โลกไม่สามารถทำได้ รู้ในสิ่งที่โลกไม่สามารถรู้ได้ สอนในสิ่งที่โลกทั้งหลายไม่สามารถที่จะสอนได้ การกระทำของพระองค์ที่ว่าไม่มีใครสามารถทำได้ พระองค์ทำได้นั้น ยกตัวอย่างเช่น เสด็จออกทรงผนวช เฉพาะพระพุทธเจ้าของเราเป็นกษัตริย์ มีบริษัทบริวารมากมายก่ายกองทั่วทั้งแผ่นดิน ซึ่งเป็นสมบัติของพระองค์ทั้งสิ้น นอกจากนั้นยังมีพระญาติพระวงศ์ มีพระชายา มีพระราชโอรส ซึ่งเป็นสิ่งที่รักสงวนอย่างยิ่งกว่าสิ่งใดทั้งหมด ก็ทรงสละเสียได้ โดยที่โลกไม่สามารถจะสละกันได้เลย แล้วไปบำเพ็ญพระองค์อยู่ด้วยความเป็นอนาถาเป็นเวลา ๖ ปี มีความทุกข์ทรมานอย่างยิ่ง เพราะกษัตริย์ลดฐานะลงไปเป็นคนขอทาน

คือกษัตริย์ทั้งองค์มีความละเอียดอ่อน มีความสุขุมคัมภีรภาพ มีความสมบูรณ์พูนสุข เกือบพูดได้ว่าทุกแห่งทุกมุมในบรรดาสิ่งที่โลกมีกัน แต่ทรงสละเสียโดยสิ้นเชิง ไปรับ

ตำแหน่งความเป็นคนอนาถา หาท่ี่พึ่งที่ยึดถือไม่ได้ในภายนอก บริษัทบริวารแม่คนหนึ่งก็ไม่ปรากฏว่าได้ตามเสด็จ นอกจากนายฉันทะ ที่ตามเสด็จพระองค์ในขณะเสด็จออกทรงผนวชเท่านั้น แล้วก็กลับมา มักก็ถูกระงับได้สิ้นชีวิตเสียในขณะที่ไปถึงสถานที่พระองค์จะบำเพ็ญแล้วเท่านั้น

ไม่มีใครที่จะตามไปอุปถัมภ์อุปฐาก รักษาพระองค์ท่านแม่คนเดียว อยู่อย่างคนขอทาน อยู่อย่างคนอนาถา เสวยพระกระยาหารอย่างคนอนาถา อาการทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นไปตามเรื่องของคนอนาถาทั้งหมด ไม่มีความเป็นกษัตริย์เหลืออยู่เลย จะเรียกว่ายากขนาดไหน และผลที่ปรากฏขึ้นในเวลาบำเพ็ญเพียรว่า ทรงสลบไปถึงสามครั้ง ทุกข์ขนาดไหนถึงจะควรสลบได้ ก็เรียกว่าชั้นรอดตาย ถ้าหากว่าไม่ฟื้นก็ตายเสียเท่านั้น นี่รอดตายไปถึงสามหน คือฟื้นมาถึงสามครั้ง

โลกใครบ้างที่สามารถทำได้อย่างพระองค์ แต่พระองค์ทำได้ นี่เป็นข้อหนึ่ง ข้อที่สอง ทรงรู้อะไรที่โลกทั้งหลายไม่รู้ไม่ได้ ไม่มีใครสามารถจะรู้ ได้แก่รู้ธรรมอันยอดเยี่ยม ธรรมอันเอกนั้นเอง คือตรัสรู้ธรรม โดยทางสยัมภู คือรู้แจ้งเห็นจริงโดยลำพังพระองค์เอง ไม่ได้ไปศึกษาเล่าเรียนกับผู้หนึ่งผู้ใด ในอุบายวิธีที่จะยังพระองค์ให้ตรัสรู้ธรรมเหล่านี้ แม้จะไปศึกษากับดาบสทั้งสองเป็นต้น ก็ไม่ใช่ทางที่จะตรัสรู้เสีย จึงเป็นเหตุให้พระองค์เสด็จหลีกออกไปจากอาจารย์ดาบสทั้งสองนั้น แล้วไปทรงบำเพ็ญโดยลำพังพระองค์เอง จนได้ตรัสรู้ธรรม แจ้งประจักษ์พระทัยขึ้นมา

ธรรมเหล่านี้ไม่มีใครสามารถจะรู้ได้ในโลกทั้งสามนี้ แต่พระองค์สามารถรู้ได้ นี่เป็นข้อที่สอง ข้อที่สาม มีใครบ้างที่จะเป็นศาสดาสอนโลกได้ทั้งสามโลกนี้ แม้แต่สอนตัวเองยังล้มลุกคลุกคลาน อย่าพูดถึงว่าไปสอนคนอื่นให้ได้มรรคได้ผล ได้ความรู้ความฉลาด ได้หลักได้เกณฑ์อะไรเลย เพียงแต่เราสอนเราเองก็ยังไม่รอด ทำให้จอดจมลงไปมากมายกายกอง เพราะไม่สามารถสั่งสอนตนหรือตนออกให้พ้นจากอุปสรรคเครื่องกีดขวางกีดขวางต่าง ๆ อันเป็นสิ่งที่ตนและผู้ใด ๆ ก็ตามไม่พึงปรารถนาเลย

แต่นี้พระพุทธเจ้าพระองค์สามารถสั่งสอนโลกได้มากมายกายกอง ทั้ง ๆ ที่โลกทั้งหลายไม่สามารถสั่งสอนกัน ไม่สามารถทำตนหรือไม่สามารถที่จะสั่งสอนโลกได้เหมือนพระพุทธเจ้า ในธรรมกล่าวไว้ว่า สตฺถา เทวมนุสฺसानิ พระองค์เป็นศาสดาองค์เอกสั่งสอนได้ทั้งหมดมนุษย และเทวดาอินทร์พรหมทั้งหลาย ท่านเหล่านั้นได้น้อมกราบไหว้พระพุทธเจ้าตลอดมา เพราะความลงใจว่าพระองค์ท่านสั่งสอนโดยถูกต้องแม่นยำไม่มีผิดพลาดคลาดเคลื่อนอันใดเลย

ผู้ประพฤติปฏิบัติหรือไตร่ตรองตามเห็นเป็นความจริงขึ้นมาประจักษ์ใจ เป็นจำนวนมากด้วยที่ได้บรรลุธรรมถึงขั้นพระอรหัตตอรหัตต์ ตามเสด็จพระพุทธเจ้าทัน เพราะศาสนธรรมที่ทรงสั่งสอนโดยสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบยิ่ง จนกลายเป็นนิยานิกธรรมแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติให้หลุดพ้นจากทุกข์ไปได้มากมายก่ายกอง ทั้งๆ ที่ไม่มีใครสามารถจะสั่งสอนคนให้ได้ผลถึงขนาดนั้น แต่พระพุทธเจ้าสามารถอย่างนั้นแล

นี่ที่กล่าวว่าทรงทำในสิ่งที่โลกทั้งหลายไม่สามารถทำได้ พระองค์ทรงทำได้ ทรงรู้ได้ในสิ่งที่โลกทั้งหลายไม่สามารถรู้ได้ ทรงสั่งสอนโลกทั้งหลายได้ ทั้งๆ ที่โลกไม่สามารถสั่งสอนกันได้เลยเหมือนพระพุทธเจ้า และคำสั่งสอนทั้งหมดที่ทรงสั่งสอนในครั้งนั้น กับสมัยปัจจุบันนี้ก็พระโอวาทอันถูกต้องแม่นยำหรือตายตัว คงเส้นคงวาเช่นเดียวกับครั้งพุทธกาลที่พระองค์ท่านยังทรงพระชนม์อยู่

หากผู้ใดตั้งใจประพฤติปฏิบัติตามหลักศาสนธรรม ที่ทรงสั่งสอนไว้แล้วโดยถูกต้องนั้น ผู้นั้นจะเป็นสิริมงคลแก่ตัว อย่างน้อยก็เป็นสิริมงคลมีความร่มเย็นเป็นสุขแก่ตัวเอง มากกว่านั้นก็ได้รับผลเป็นที่พึงพอใจโดยลำดับประจักษ์ใจของตัวเอง ถ้าต่างคนต่างได้ประพฤติปฏิบัติอบรมศีลธรรม ตัวเองก็มีความร่มเย็น ผู้เกี่ยวข้องมากน้อย เช่น ครอบครัว ก็มีความร่มเย็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีการระแคะระคายทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะเหตุผลไม่ลงกัน

เนื่องจากต่างคนต่างมีเหตุมีผล เดินตามหลักธรรมแล้วย่อมลงกันได้ มีความผาสุกเย็นใจ โดยไม่ขึ้นอยู่กับเงินแสนเงินล้านโดยถ่ายเดียวเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจที่ได้อบรมด้วยศีลด้วยธรรม ซึ่งเป็นของมีคุณค่ามาก สามารถยังครอบครัวหรือสังคมนั้นๆ ให้มีความสงบเย็นใจไว้วางใจกันได้ โดยไม่มีเงินล้านเงินแสนที่โหมมาซื้อความไว้วางใจ ความสงบเย็นใจนั้นได้ เหมือนอรรถเหมือนธรรมนี้เลย

เพราะฉะนั้นธรรมจึงมีคุณค่ามากกว่าสิ่งใด ทำจิตใจของมนุษย์ให้รู้เหตุรู้ผลรู้ดีรู้ชั่ว ประกอบหรือบำเพ็ญตนเองให้เป็นไปตามหลักแห่งสันติธรรม ก็กลายเป็นความสงบเย็นใจขึ้นมาทั้งวงกว้างวงแคบ ธรรมะกระจายออกไปถึงไหน ความสงบร่มเย็นย่อมมีแก่โลกถึงนั้น ธรรมะจึงมีคุณค่ามากไม่มีอะไรที่จะเปรียบเทียบได้แล้วในโลกนี้

เราทั้งหลายเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม ถือธรรมเป็นหลักใจ ถือธรรมเป็นหลักชีวิต ถือธรรมเป็นที่พึ่งเป็นที่พึ่งตาย จึงชื่อว่าเราได้ครองไว้แล้วซึ่งธรรมสมบัติอันล้ำค่าภายในจิตใจของเรา ไม่เกิดมาได้เสียชาติเป็นมนุษย์ทั้งคน เป็นมนุษย์ด้วย ยังได้ทรงคุณค่าคือธรรมภายในจิตใจด้วย และได้ต่อเติมเสริมวาสนาบารมีของตน ให้สูงยิ่งๆ ขึ้นไปโดยลำดับ

ภายในจิตใจนี้ด้วย อนาคตของเรานับตั้งแต่ปัจจุบันไปถึงอนาคต กว้างแคบใกล้ไกลขนาดไหน จะมีความเจริญรุ่งเรืองด้วยศีลด้วยธรรมที่เราบำเพ็ญนี้ โดยไม่ต้องสงสัย

ฉะนั้นหลักธรรมจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม แก่คนทุกชั้นทุกวัยที่จะนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับเพศวัยของตน จะเป็นเด็กเป็นผู้ใหญ่ก็เป็นคนดีได้ทั้งนั้น ธรรมไม่ลำสมัย เข้าได้กับทุกคนทุกเพศทุกวัย ขอให้ทุกท่านได้นำไปพิจารณาพิจารณา เฉพาะอย่างยิ่งในเวลาว่างก็ควรจะได้อบรมภาวนา เช่นกำหนดอานาปานสติ คือลมหายใจเข้าออก ให้มีความรู้สึกอยู่กับลม ปล่อยวางอารมณ์อันใดที่เคยคิดเคยปรุงมาเป็นประจําอันเสีย ไม่ต้องเสียดายอารมณ์นั้น ๆ เพราะเคยคิดเคยปรุงมามากแล้ว ไม่เห็นเกิดผลอะไรเท่าที่ควร

ในขณะนี้จะบำเพ็ญตนด้วยอานาปานสติ หรือพุทฺธโรเป็นต้น ให้จิตมีความสงบรู้ตัวกับลมหายใจหรือคำว่า พุทฺธโร ใจจะมีความสงบเย็นเห็นประจักษ์ ความสุขที่เราปรารถนาทั้งหลายเรื่อยมา ที่ต้องการกันอย่างยิ่งเรื่อยมาไม่เคยจิตจางนั้น จะปรากฏขึ้นในขณะที่จิตสงบด้วยบทธรรมนี้นี้ ไม่ต้องสงสัย

ความสงบหรือความสุขประเภทนี้ ไม่เหมือนความสงบสุขอื่นใดทั้งหมดที่เราเคยผ่านมา เพราะฉะนั้นท่านจึงกล่าวว่า รสแห่งธรรมชานะซึ่งรสทั้งปวง คำว่าทั้งปวงก็คือทั้งหมด ไม่มีรสใดจะเยี่ยมยิ่งกว่ารสแห่งธรรม เมื่อได้เข้าสัมผัสใจ แต่รสแห่งธรรมที่จะสัมผัสใจได้ประจักษ์นั้น ต้องอาศัยใจมีความสงบด้วยการอบรมภาวนาเป็นสิ่งสำคัญ การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควรแก่เวลา จึงขอยุติเพียงเท่านี้

รับฟังรับชมพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

www.Luangta.com หรือ www.Luangta.or.th

และรับฟังจากสถานีวิทยุสวนแสงธรรม กรุงเทพฯ และสถานีวิทยุอุดร

FM 103.25 MHz